

Inhoud

Inleiding	7
<i>Bed-bad-en-brooddebat, schoorsteenpiet en vluchtelingencrisis</i>	11
nieuwe woorden over politiek en maatschappij	
<i>Hersengadget, Martin Garrixizer en vind-ik-niet-leukknop</i>	27
nieuwe woorden over trends en hypes	
<i>Relatiebox, impulsklas en gifbibliotheek</i>	39
nieuwe woorden over opvoeding en onderwijs	
<i>Aardbevingsstress, huidkankerapp en tabletbochel</i>	49
nieuwe woorden over zorg en gezondheid	
<i>Antipretpark, kantoorwandelen en sportmolecuul</i>	59
nieuwe woorden over sport en vrije tijd	
<i>Catfishsollicitatie, glazenbolsubsidie en zze'er</i>	69
nieuwe woorden over geld en werk	
<i>Aanklikwoning, robothotel en smartbed</i>	81
nieuwe woorden over bouw en wonen	
<i>Bijensnelweg, plasticpolitie en regenboogzebra</i>	89
nieuwe woorden over natuur, milieu en verkeer	
<i>Anonieme sjaal, décolletéjurk en skeletschoenen</i>	103
nieuwe woorden over mode en kleding	

<i>Fantomterreur, terreurtoerist en vergisliquidatie</i> nieuwe woorden over criminaliteit en terrorisme	113
<i>1 euromaaltijd, hipsterhoreca en lelijke groente</i> nieuwe woorden over eten en drinken	123
Register op woorden	135

Inleiding

Het is niet overdreven om te zeggen dat het jaar 2015 een heftig en in sommige opzichten niet erg vrolijk jaar was. Nauwelijks was het jaar begonnen of de wereld werd opgeschrikt door een bloedige aanslag op het hoofdkantoor van het satirische blad *Charlie Hebdo* in Parijs. Het jaar eindigde net zo treurig als het begon. In november, uitgerekend op vrijdag de dertiende, vielen er honderden doden en gewonden bij diverse terroristische aanslagen in de Franse hoofdstad.

Ook voor politici was 2015 een bewogen jaar: in de eerste helft dreigde een uittreding van Griekenland uit de eurozone en in de tweede helft van het jaar zwol de vluchtelingenstroom uit oorlogslanden als Syrië naar Europa tot ongekende en onbeheersbare proporties aan. Overal horen we dat de economische crisis inmiddels voorbij is en dat alle seinen op groen staan, maar dat hebben we nog niet gemerkt in onze portemonnee en ook op de beurs wilde het dit jaar niet erg vlotten. En wanneer een toch als zeer betrouwbaar bekendstaande autofabrikant als Volkswagen aan het liegen en bedriegen slaat, zinkt zelfs de grootste optimist de moed in de schoenen.

Neologismen

Taal weerspiegelt de wereld om ons heen. Nieuwe ontwikkelingen worden verwoord in nieuwe woorden en vaste woordgroepen, de *neologismen*. Ook nieuwe betekenissen van al bestaande woorden noemen we neologismen. De wereld mag dan een sombere aanblik bieden, voor taalliefhebbers is er wel degelijk veel leuks te beleven. Het Nederlands bruist, moet de conclusie luiden, want moeiteloos vormen

we nieuwe woorden om onze gecompliceerde wereld te beschrijven. Sommige van die woorden nemen we over uit een andere taal, andere maken we gewoon met woorden die we al hadden. Welke woorden waren dat dan in 2015? Hoe zitten ze in elkaar? Met welke andere woorden hebben ze direct of indirect te maken? Uit welke domeinen van onze samenleving zijn ze afkomstig? Op al deze vragen geeft dit boekje antwoord.

Voor de duidelijkheid: het is een weloverwogen greep uit de nieuwe woorden van 2015 die we vonden in België en Nederland, maar er zijn er veel meer te noemen. Volgens Ton den Boon, de Nederlandse hoofdredacteur van de *Dikke Van Dale*, komen er iedere dag ongeveer zo'n vijf neologismen bij. Het is onze ervaring met het verzamelen van nieuwe woorden voor het *Algemeen Nederlands Woordenboek* (ANW) – een internetwoordenboek (<http://anw.inl.nl>) van het moderne Nederlands – dat het er zelfs nog wel meer zijn, maar veel daarvan verdwijnen ook weer snel. Hoe dan ook: in alle uithoeken en domeinen van onze samenleving blijven nieuwe woorden ontstaan.

Rubrieken en register

Neologismen benoemen heel verschillende dingen in de wereld en daarom hebben we de nieuwe woorden in dit boekje thematisch ingedeeld in elf rubrieken, zoals 'politiek en maatschappij', 'trends en hypes', 'sport en vrije tijd', 'mode en kleding', 'criminaliteit en terrorisme' en 'eten en drinken'. Zo krijg je een goede indruk van wat er binnen een bepaald maatschappelijk domein allemaal speelt. Binnen een rubriek zijn de nieuwe woorden alfabetisch geordend. Innovaties, nieuwigheden, en dan met name op het gebied van techniek, komen terug in alle rubrieken. In duizelingwekkend tempo krijgen we tegenwoordig immers

te maken met allerlei nieuwe dingen waarvoor nog geen benaming is. Al die woorden voor dit soort dingen zijn dus ook neologismen.

Het register aan het eind van het boekje bevat behalve alle nieuwe woorden van 2015, ook de woorden die in de tekst gebruikt worden om de neologismen van 2015 in hun traditie te plaatsen.

Tot slot

Deze inleiding begint met een somber beeld van het jaar 2015. Dat levert natuurlijk een aantal nieuwe woorden op waar niemand erg blij van wordt. Maar er zijn ook genoeg neologismen aan te wijzen die het *taaljaar* 2015 opfleuren. Veel nieuwe woorden laten de creativiteit van de taalgebruiker en de flexibiliteit van onze taal goed zien. Het zijn meestal woorden die voortborduren op bestaande woorden en die de aandacht trekken door een (subtiele) verschuiving in de betekenis, een spitsvondigheid in de woordvorming of een grappige toevoeging aan het woord zelf. Vaak roepen ze dan ook een glimlach op. Dat was in elk geval bij ons zo, tijdens het schrijven van dit boekje. Wat zijn het er veel en wat zijn ze toch leuk, vooral in combinatie met elkaar. Het taaljaar 2015 was daarom boeiend, intrigerend en interessant, en wij hebben er in elk geval veel plezier aan beleefd.

Tanneke Schoonheim

Rob Tempelaars

Vivien Waszink

Bed-bad-en-brooddebat, schoorsteenpiet en vluchtelingencrisis

nieuwe woorden over politiek en maatschappij

2015 was politiek gezien nogal roerig: aan het begin van het jaar werd het *bed-bad-en-brooddebat* gevoerd en aan het eind van het jaar was de *vluchtelingencrisis* nog steeds een feit. Tussendoor traden er ook nog allerlei burgemeesters af, liet pvv-leider Wilders veel van zich horen en leverde de Zwarte Pietendiscussie de *schoorsteenpiet* op, een alternatief voor de traditionele Zwarte Pietfiguur. Dat alles zorgde voor veel nieuwe woorden over politiek en maatschappij. *Moestuinsocialisme* was hét politieke woord van 2014; in 2015 vonden we weer heel andere politieke neologismen.

asieltsunami

pvv-leider Geert Wilders staat bekend als iemand die – goed getimed en met gevoel voor publiciteit – van tijd tot tijd een nieuw woord introduceert. Altijd hebben die woorden met zijn stokpaardjes te maken: de islamisering van Nederland en Europa, voorrang voor het eigen volk boven vreemdelingen, heilige huisjes in de politiek die het moeten ontgelden. Altijd ook zorgen die woorden voor veel publiciteit en verontwaardiging bij politieke tegenstanders.

Het gaat om woorden als het denigrerende *kopvoddentaks* (2009, een voorgestelde maar nooit serieus overwogen belasting op het dragen van hoofddoekjes), *bedrijfspoedel* (2011, een scheldnaam voor PvdA-leider Job Cohen, die precies zou

doen wat het kabinet-Rutte van hem verlangde), *tuigdorp* (2011, plaats waar veelplegers opgeborgen zouden kunnen worden) en natuurlijk *Henk en Ingrid* (voor het autochtone, Nederlandse doorsnee-echtpaar).

Ook in 2015 vielen er uit de mond van Wilders weer enkele ‘taalvondsten’ te noteren. Tijdens het *asieldebat* karakteriseerde hij de talloze asielzoekers die naar Europa trokken – in pvv-kringen vaak *asieleisers* genoemd – als *testosteronbommen* (omdat relatief veel jongemannen asiel zoeken) en voorspelde hij een ware *asieltsunami*.

Vooraf dat laatste woord wordt vaak aangehaald, want met name in de tweede helft van het jaar werd Europa overspoeld door asielzoekers die zich vanuit het Middellandse Zeegebied land voor land een weg baanden naar landen als Duitsland, Zweden en Nederland. De Duitse bondskanselier Angela Merkel – in dit verband ook wel *Mutti Merkel* genoemd – nam dapper het voortouw. Ze pleitte voor grootscheepse opvang van de stroom asielzoekers, maar al spoedig bleek zelfs een land als Duitsland de enorme hoeveelheden vluchtelingen niet meer op te kunnen vangen. Europa verkeerde in 2015 in een *vluchtelingencrisis* of *migrantencrisis*, waarvoor de politiek voorlopig nog geen definitieve oplossing heeft weten te bedenken. Ondertussen gaat het *asieldebat* of *vluchtelingendebat* in Nederland soms alle perken te buiten en zorgt voor polarisatie, bijvoorbeeld op inspraakavonden die op Twitter getypeerd werden als *inschreeuwavonden*.

En Geert Wilders? Die wreef nog eens zout in de wonde door tot ergernis van andere politici in 2015 voortdurend te spreken over het *nepparlement* dat Nederland rijk is.